

धडा 11 पाठ

माझी साहित्यिक आत्मा

मेरी साहित्यकार बुआ

माधवी : अय्या किती पुस्तकें? काय वाचू
आणि काय नको, काहीच सुचत नाहीय.

उर्मिला : ही माझ्या आत्माची खोली आहे. ती
महाविद्यालयात साहित्य शिकवते.

माधवी : त्या प्रसिद्ध लेखिकाही आहेत ना?

उर्मिला : होय तर आणि कवयित्रीही! तिला
खूप पुरस्कार मिळतात. हे सगळे तिचेच
पुरस्कार! तिला भेटायसाठी खूप लोक
येतात. तिच्या मुलाखती घेण्यासाठी
वार्ताहर येतात. तिची स्वाक्षरी
घेण्याकरता तिचे चाहते येतात. तिचा
सल्ला घ्यायला तरुण मुलं-मुली येतात.

माधवी : मलाही त्यांना भेटायचं आहे.

उर्मिला : जरूर भेटवते तुला! तरुण
मुलामुलींशी गप्पा मारणं, त्यांच्या कविता
ऐकणं, आपल्या त्यांना ऐकवणं,
त्यांच्याबरोबर येणाऱ्या उद्याची स्वप्नं
पाहणं, आत्यालाही आवडतं.

माधवी : त्या रेडिओ, टी.व्ही. वर
काव्यवाचनही करतात ना? तू त्यांच्या
कविता नेहमी ऐकतेस ना?

उर्मिला : नेहमीच नाही. पण तिला कधी
कधी वेळ असतो मग मी तिच्याजवळ
जाऊन बसते तिच्या कविता ऐकायला.
तिची सर्व मित्रमंडळी कविता
वाचायकरता जमतात. ते आपापल्या
कविता ऐकवतात. कधी कधी तांबे,

माधवी : हाय राम कितनी पुस्तकें हैं? समझ
। नहीं आता क्या पढ़ें और क्या न पढ़ें।

उर्मिला : यह मेरी बुआ का कमरा है। वह
महाविद्यालय में साहित्य पढ़ाती हैं।

माधवी : वह प्रसिद्ध लेखिका भी हैं न?

उर्मिला : हाँ, साथ ही कवयित्री भी। उन्हें
बहुत सारे पुरस्कार मिलते हैं। ये सब
उन्हीं के पुरस्कार हैं। उन से मिलने के
लिए बहुत से लोग आते हैं। पत्रकार
उनसे साक्षात्कार लेने आते हैं। उनके
प्रशंसक उनके हस्ताक्षर के लिए आते
हैं। उनसे सलाह लेने के लिए युवा
लडके-लडकियाँ आती हैं।

माधवी : मैं भी उनसे मिलना चाहती हूँ।

उर्मिला : तुम्हे अवश्य मिलानी हूँ। युवा
लडके लडकियों के साथ बातें करना,
उनकी कविताएँ सुनना, अपनी उनको
सुनाना, उनके साथ आनेवाले कल के
सपने देखना बुआ को अच्छा लगता है।

माधवी : वे रेडिओ और दूरदर्शन पर भी
कविता पाठ करती हैं न? तुम उनकी
कविताएँ हमेशा सुनती हो न?

उर्मिला : हमेशा नहीं। पर जब भी उनके
पास समय होता है, मैं उनके पास
उनकी कविता सुनने जा बैठती हूँ।
उनकी मित्रमंडली कविता पाठ के लिए
इकट्ठा होती है। सब अपनी अपनी
कविताएँ सुनाते हैं। कभी-कभी तांबे,

बालकवि, यशवंत, बोरकर,

बालकवी, यशवंत, बोरकर, पाडगावकर, कुसुमाग्रज अशा अनेक महान कवींच्या कविता वाचतात. वाचताना सगळे रंगून जातात.

माधवी : मलाही एकदा ऐकायच्या आहेत त्यांच्या कविता. पण तुला समजतात कविता? मला तर काहीच समजत नाही.

उर्मिला : आत्या खूप छान समजावून सांगते. आत्या म्हणते कविता समजण्यासाठी त्यात रंगून जाणं महत्वाचं आहे. समजणं काय, मी तर कविता करायचा प्रयत्न करते. आत्याकडून दुरुस्त करवून घेते.

माधवी : आत्या रिकाम्या वेळात काय करतात?

उर्मिला : आम्ही दोघी फिरायला जातो त्या पाठीमागच्या टेकडीवर! मावळता सूर्य, सोनेरी सूर्य प्रकाशात नहाती झाडं, मंद मंद वाऱ्याबरोबर डोलती पानं पाहात बसतो. कधी कधी नुसत्याच सज्जांत उभ्या राहातो. वाहते रस्ते, पळती माणसं, धावती वाहनं, झगमगते दिवे पाहातो. कुठलीही गोष्ट आत्याबरोबर पाहताना मजा येते. मी आत्याला खूप गंमती-जमती दाखवते।

माधवी : खरंच तू भाग्यवान आहेस बघ! आत्यामुळे तुला जगाकडे बघायची नवीनच दृष्टी मिळते आहे.

उर्मिला : तू ही येत जा ना आमच्याकडे! माझी आत्या ती तुझीही आत्या नाही का?

पाडगाँवकर, कुसुमाग्रज आदि अनेक महान कवियों की कविताएँ पढ़ते हैं। सब कविता पाठ में मग्न हो जाते हैं।

माधवी : मुझे भी एक बार उनकी कविताएँ सुननी हैं। पर तुझे कविताएँ समझ में आती हैं क्या? मेरे पल्ले तो कुछ नहीं पड़ता।

उर्मिला : बुआ बहुत अच्छी तरह से समझाकर बताती हैं। बुआ कहती हैं कि कविता समझने के लिए उस में पूरी तरह डूबना पड़ता है। समझना क्या, मैं तो कविता लिखने का प्रयास करती हूँ। बुआ से मेरी कविताओं में सुधार करवाती हूँ।

माधवी : बुआ खाली समय में क्या करती हैं?

उर्मिला : हम दोनों घूमने जाते हैं। उस पीछे की पहाड़ी पर। अस्त होता सूर्य, सुनहरी आभा में नहाते पेड़, मंद-मंद हवा में झूलते पत्तों को देखते हुए बैठे रहते हैं। कभी-कभी यूँ ही छज्जे पर खड़े रहते हैं। चलते हुए रास्तों, दौड़ते हुए लोगों, दौड़ते हुए वाहनों, जगमगाते दियों को देखते हैं। कोई भी बात बुआ के साथ देखते हुए मजा आता है। मैं बुआ को बहुत मजेदार चीजें दिखाती हूँ।

माधवी : निश्चय ही तुम भाग्यवान हो! बुआ के कारण तुम्हें दुनिया को देखने की नई ही दृष्टि मिलती है।

उर्मिला : तुम हमारे यहाँ आती रहा करो। मेरी बुआ क्या तुम्हारी भी बुआ नहीं है?

साहित्यिक	साहित्यकार
सुचत नाही	समझ में नहीं आता
भेटायसाठी	मिलने के लिए
मुलाखती	मुलाकार्ते, साक्षात्कार
वार्ताहर	पत्रकार
घेण्याकरता	लेने के लिए
चाहते	प्रशंसक
सल्ला	सलाह
तरुण	युवा
उद्याची स्वप्न	कलके सपने
काव्यवाचन	कविता पाठ
तिच्याजवळ	उसके पास
रंगून जातात	मग्न हो जाते हैं
रिकाम्या वेळात	फुर्सत के समय
पाठीमागच्या	पीछे की
टेकडीवर	पहाड़ी पर
मावळता सूर्य	ढलता सूरज
सोनेरी	सुनहरा
नहाती झाडे	नहाते पेड़
डोलती पानं	डोलते पत्ते
सज्जा	छज्जा
धावणे	दौड़ना
झगमगते दिवे	जगमगाते दिये
जगाकडे बघायची	दुनिया की तरफ देखने की
दृष्टी	दृष्टि

अभ्यास

- I नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
- 1) उर्मिलाची आत्या काय करते?
 - 2) उर्मिलाच्या आत्याला भेटायसाठी कोण कोण येतं?
 - 3) आत्याला काय आवडतं?
 - 4) आत्या व तिची मित्रमंडळी कोणाकोणाच्या कविता वाचतात?
 - 5) कविता समजण्यासाठी काय महत्त्वाचं आहे?
 - 6) आत्या रिकाम्या वेळात काय करते?

II उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर वाक्य बनाइए।

उदाहरण: माधवीला आत्याच्या कविता आहेत. (ऐकणे)
माधवीला आत्याच्या कविता ऐकायच्या आहेत.

- 1) मला तुझ्याशी गप्पा आहेत. (मारणे)
- 2) तुला प्रियाला आहे. (भेटणे)
- 3) तुम्हाला डोंगर आहे. (चढणे)
- 4) आम्हाला हे सर्व आंबे आहेत. (खाणे)
- 5) राकेशला हात स्वच्छ आहेत. (धुणे)
- 6) सुमनला गाणं आहे. (गाणे)
- 7) त्या पिल्लाला दूध आहे. (पिणे)
- 8) आम्हाला चहा आहे. (घेणे)
- 9) तुम्हाला सिनेमाला आहे का? (जाणे)
- 10) आपल्याला कविता आहेत. (वाचणे)

III उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर वाक्य बनाइए।

उदाहरण: आत्याचे मित्र कविता जमतात. (वाचणे)
आत्याचे मित्र कविता वाचायला जमतात.

- 1) माझे आर्डवडिल तीर्थक्षेत्र जातात. (बघणे)
- 2) तुझी आई सामान जाते. (आणणे)
- 3) तुम्ही दोघी अभ्यास बसा. (करणे)
- 4) आम्ही धडा सुरुवात करतो. (लिहिणे)
- 5) प्रकाश तुला हवं का? (बोलावणे)
- 6) प्रिया ते परिपत्र सांगते. (पाठवणे)
- 7) ते सर्व भाषा इथे येतात. (शिकणे)
- 8) ती पिल्लं दूध लागतात. (पिणे)
- 9) त्या दोघांना पावसात आवडतं. (भिजणे)
- 10) आपण खेळ जाऊया. (खेळणे)

IV उदाहरण के अनुसार उपयुक्त शब्द का प्रयोग कर वाक्य पूरे कीजिए।

उदाहरण: उर्मिला कविता वाचायला लागते
उर्मिलाला कविता वाचायच्या आहेत.

- 1) मी साडी आणायला जाते.
- 2) प्रिया खेळ खेळायला जाते.
- 3) आम्ही पसारा आवरायला जातो.

- 4) तुम्ही नाटकात काम करायला लागता.
- 5) माधव रमाशी बोलायला लागतो.
- 6) सुचेता पत्र लिहायला जाते.
- 7) रामभाऊ नवे घर शोधायला जातात.
- 8) कुत्र्याची पिल्लं दूध प्यायला लागतात.
- 9) आपण टी.व्ही. वर सिनेमा बघायला जातो.

V उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर वाक्य बनाइए।

उदाहरण: आत्याला तिचे प्रशंसक येतात. (भेटणे)
आत्याला भेटण्यासाठी तिचे प्रशंसक येतात.

- 1) मी सिनेमा जाते. (बघणे)
- 2) तू घरी निघतोस. (जाणे)
- 3) तुम्ही पावसात बाहेर जाता. (भिजणे)
- 4) आम्ही आंबे थांबतो. (खाणे)
- 5) रमेश झाडे जातो. (लावणे)
- 6) सुमन गप्प खुणावते. (राहणे)
- 7) त्या सर्व मुली घरी येतात. (नटणे)
- 8) रामराव टी.व्ही. आमच्याकडे येतात. (बघणे)
- 9) आपण पुस्तक त्या खोलीत जातो. (शोधणे)

VI उदाहरण के अनुसार कोष्ठक में दिए गए शब्दों के उपयुक्त रूपों का प्रयोग कर वाक्य बनाइए।

उदाहरण: उर्मिलाला कविता आवडतं. (कर)
उर्मिलाला कविता करणं आवडतं.

- 1) मला गप्पा आवडतं. (मार)
- 2) तुला बाजारात आवडतं. (जा)
- 3) तुम्हाला रेडिओ आवडतं. (ऐक)
- 4) आम्हाला नाटक आवडतं. (पहा)
- 5) रामूला चहा आवडतं. (कर)
- 6) सुचेताला दागिन्यांनी आवडतं. (मढ)
- 7) शामरावांना टेकडीवर आवडतं. (चढ)
- 8) त्या मुलींना फुलं आवडतं. (तोड)
- 9) आपल्याला बागेत आवडतं. (फिर)

VII बायीं ओर दिए गए शब्दों के साथ दाहिनी ओर दिए गए शब्दों के सही अर्थ से मिलान कीजिए।

1. वाहते	झाड	
झगमगते	वाहने	
धावती	सूर्य	
डोलते	रस्ते	
डगमगते		दिवे
पळता	पाय	
उडता	घोडा	
उगवता	पोपट	

2. बायीं ओर दिए गए शब्दों के साथ दाहिनी ओर दिए गए शब्दों के सही अर्थ से मिलान कीजिए।

झगमगणारी	सूर्य	
धावणारी		घोडा
पळणारा	वरात	
उडणारा	नदी	
माल वाहणारी	पोपट	
रडणारा	मुलगा	
मावळणारा	मालगाडी	
वाहणारी		मुलगी

VIII कोष्ठक में दिए गए शब्दों का प्रयोग कर वाक्य पूरे कीजिए।

'साहित्यकार' हा शब्द (म्हणणे) की मला साहित्यकार प्रेमचंद (आठवणे). ते आपल्या देशातले एक महान साहित्यकार (आहे) त्यांच्या 'गोदान', 'कफन' यासारख्या अनेक कृती प्रसिद्ध (आहे) 'गोदान' ह्या रचनेवर एक चित्रपटही आहे.

गरीबी, शोषण, जमीनदारी पद्धती यासारख्या समाजघातक गोष्टींना साहित्यकार त्यांच्या रचनांद्वारे समाजापुढे (ठेवणे) आणि या गोष्टींबद्दल विचार (करणे) प्रेरित करतात.

IX उदाहरण के अनुसार वाक्य पूरे कीजिए।

उदाहरण: मी कविता ऐकते.

मी मैत्रिणींना कविता ऐकवते.

1) इथे लग्न जुळतात.

काका लग्न

2) आम्ही पहिल्या रांगेत बसतो.

इतरांना मात्र मागच्या रांगेत

3) मुलं आजारपणातून वाचतात.

डॉक्टर मुलांना आजारपणातून

4) मी बाजारातून सामान आणते.

मी रामागड्याकडून सामान

- 5) मी बायकोजवळ चहा मागतो. मी ऑफिसात सहकाऱ्यांसाठी चहा
 6) बाळ एकटाच खेळतो. आईबाबा बाळाला
 7) सापाला मुले घाबरतात. साप मुलांना

X 'खेळणे' क्रिया के उपयुक्त रूप का प्रयोग कर वाक्य पूरे कीजिए।

- 1) मी मी लहान भावाला
 2) तू तू मित्रांना
 3) तुम्ही तुम्ही शाळेतल्या मुलांना
 4) आम्ही आम्ही सगळ्यांनाच
 5) आपण आपण इतरांनाही
 6) शांता शांता लहान बाहिणीला
 7) रमेश रमेश बालवाडीतल्या मुलांना
 8) राधाबाई मुलांबरोबर राधाबाई मुलांना
 9) मधुकरराव मधुकरराव नातवंडाना

XI प्रत्येक खण्ड से उपयुक्त शब्द चुनकर वाक्य बनाइए।

आहेत	आम्हाला	नवं	कविता	वाचायचं
आहे	तिला	आत्याची	पुस्तक	आणायच्या
आहे	त्यांना	नव्या	कादंबऱ्या	शिवायची
आहेत	तुला	चांगले	पुस्तकं	ऐकायची
आहेत	आपल्याला	जुनी	ग्रंथ	लिहायचा
आहेत	मला	नवा	कथासंग्रह	ढेवायचा

पढ़िए और समझिए

साहित्यिकांच्या सहवासात

माझा खूपसा वेळ या वाचनालयात जातो. खरं तर हे माझं मित्रमंडळच आहे. इथले मित्र आहेत इथली पुस्तकं! प्रत्येकाचे स्वभाव निराळे! कुणी विनोदी कुणी गंभीर! कुणाची कथा दर्दभरी तर कुणाची हलकी फुलकी! प्रश्नांची उत्तरं मिळवण्यासाठी कुठेही जावं लागत नाही. माझ्या सगळ्या प्रश्नांची उत्तरं इथेच मिळतात. प्रवास करण्यासाठीही फक्त इथे येऊन बसावं. सगळं जग फिरता येतं. खळखळते झरे, वाहत्या नद्या, झुलते पूल, समुद्राच्या उसळत्या लाटा, समुद्रातल्या डगमगत्या बोटी, बर्फाचे तट आणि वैराण वाळवंट सारं काही इथे बसून पाहता येतं. साऱ्या जगाचं दर्शन या पुस्तकांतून घडतं. मी तासन् तास इथे वाचत बसते. वाचणं हीच माझी सर्वात मोठी करमणूक! या पुस्तकांचे लेखक हे माझे सगेसोयरे!

शब्दार्थ

वाचनालय	पुस्तकालय
मित्रमंडळ	मित्र मंडली
जग	दुनिया, संसार
झरे	झरने
वाहत्या	बहती
उसळत्या लाटा	उछलती लहरें
बर्फाचे तट	बर्फ की दीवार
वैराण	वीरान
करमणूक	मनोरंजन
सगेसोयरे	सगे-संबंधी

अभ्यास

- I नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
- 1) लेखिकेचे मित्रमंडळ कोणते आहे?
 - 2) लेखिकेला वाचनालयात बसून कोणकोणत्या गोष्टी बघायला मिळतात?
 - 3) जगाचं दर्शन लेखिकेला कुठून घडतं?
 - 4) लेखिकेची करमणूक कोणती?
 - 5) 'नातेवाईक' हा अर्थ असलेला कोणता शब्द या परिच्छेदात आला आहे?
- II नीचे 'रंगणे' इस शब्द के अनेक अर्थ देते हुए चार वाक्य बनाए गए है। इसी प्रकार और चार वाक्य बनाइए।
- 1) कविता वाचनात सगळे रंगून जातात.
 - 2) कविता वाचन रंगात येतं.
 - 3) कविता वाचन छान रंगतं.
 - 4) होळीत माझे सगळे कपडे रंगतात.
- III नीचे दिए गए शब्दों के समानार्थी शब्द चुनकर जोड़ियाँ बनाइए।
- 1) मित्र, बक्षीस, सही, करमणूक, सगेसोयरे
 - 2) स्वाक्षरी, मनोरंजन, दोस्त, नातेवाईक, पुरस्कार
- IV नीचे दिए गए शब्दों में से विलोम शब्द चुनकर सही जोड़ियाँ बनाइए।
- 1) विनोदी, प्रश्न, वैराण, तरुण, उद्या
 - 2) वृद्ध, सुपीक, गंभीर, उत्तर, काल

- V कुछ संज्ञाओं में 'वान' प्रत्यय जोड़कर नए शब्द बनाए जाते हैं।
 उदाहरण: भाग्य + वान = भाग्यवान
 इसी प्रकार नीचे दिए गए शब्दों में '-वान' प्रत्यय जोड़कर नए शब्द बनाइए और उनका वाक्य में प्रयोग कीजिए।
 धन, गुण, नशीब, कर्तृत्व
- VI "अय्या! किती पुस्तकं!" का अर्थ है, 'इथे खूप पुस्तकं आहेत.' (यहाँ काफी पुस्तकें हैं।)
 इसी तरह नीचे दिए हुए वाक्यों के अर्थ लिखिए और दो अन्य वाक्य बनाइए।
 1) वा! किती सुंदर देखावा!
 2) छान! किती चांगले मार्क मिळवलेस!
 3) बापरे! किती कविता लिहिल्या आहेस!
- VII 'तासन्तास' याने 'खूप तास' (बहुत देर तक) इसी तरह - दिवस, महिने, वर्ष, युग इन शब्दों से और शब्द बनाइए।
- VIII हिंदी में अनुवाद कीजिए।
 महाराष्ट्राचे जनजीवन समजण्यासाठी, त्यातल्या नद्यांच्या माहितीची गरज आहे. महाराष्ट्राच्या जनजीवनात नद्यांचे महत्त्वपूर्ण स्थान आहे. गोदावरी, कृष्णा, कोयना, भीमा, तापी, गिरणा, बोरी, नाग इ. त्या नद्या आहेत. महाराष्ट्राचे प्रसिद्ध दैवत 'विठोबा' पंढरपूरला आहे. पंढरपूरला जाता जाताच वाहती भीमानदी दिसते. तिचे वर्णन करताना संतकवी भक्तिरसात मग्न होतात. भीमानदीचे वर्णन करायला त्यांना आवडते. संतकवीशिवाय मराठी काव्याचा विचारच करवत नाही.
- IX मराठी में अनुवाद कीजिए।
 कविता करना एक ईश्वरीय देन है। कविता करनेवाले बहुत ही भावुक प्रवृत्ति के होते हैं। कवि अपने आसपास के वातावरण, प्रकृति के विविध रूप जैसे पेड़-पौधे, नदियाँ, पर्वत, चॉद-सूरज, समुंदर आदि पर कविताएँ रचते हैं। हास्य-व्यंग्य की भी हल्की-फुल्की कविताएँ लिखी जाती हैं। कविता सुनकर उस में डूबकर उसका आनंद लेना ही कविता की सार्थकता है।
- X उपयुक्त शब्द चुनकर अनुच्छेद पूरा कीजिए।
 (सांगते, करते, करतात, जमतात, समजून, ऐकतात, करते, महत्त्वाचं, आहे, फिरायला, रस्ते, गर्दी, वाटते, झगमगते, धावती, दिवे, सज्जात)

माझी आत्या छान कविता तिच्या कविता ती मला समजावून
 . तिचे चाहती मित्रमंडळी तिच्याकडे ते कवितावाचन आणि कविता
 आत्या म्हणते कविता घ्यायला त्यांत गुंग होणं फार
 . माझी आत्या दूरदर्शन, रेडिओवर पण कविता वाचन माझ्या आत्यामुळे
 मला जगाकडे बघायची नवीन दृष्टी मिळाली

मी माझ्या आत्याबरोबर रोज संध्याकाळी टेकडीवर जाते. आम्ही
 दोघी उभ्या राहतो. रस्त्यावरचे दिवे, वाहते, वाहने,
 रस्त्यावरची बघतो. आत्याबरोबर हे सर्व करताना मला फार मजा

XI अपनी भाषा के किसी साहित्यकार के बारे में एक अनुच्छेद मराठी में लिखिए।

टिप्पणियाँ

I नीचे दिए गए वाक्यों के रेखांकित क्रियारूपों पर ध्यान दीजिए।

उदाहरण:

ती मला <u>बसायला</u> आग्रह करते.	वह मुझ से बैठने का आग्रह करती है।
ती मला <u>बसायसाठी</u> आग्रह करते.	वह मुझसे बैठने हेतु आग्रह करती है।
ती मला <u>बसायपुरता</u> आग्रह करते.	वह मुझसे बैठने-भर का आग्रह करती है।
ती मला <u>बसायचा</u> आग्रह करते.	वह मुझसे बैठने का आग्रह करती है।

उपर्युक्त वाक्यों में रेखांकित क्रियारूपों में मूल क्रिया के साथ '-आय' प्रत्यय जोड़कर 'ला/चा, साठी/पुरता' विभक्ती प्रत्ययों, परसर्गों का प्रयोग हुआ है। मूल क्रिया से 'आय' प्रत्यय जोड़ने से वह एक प्रकार का क्रियावाची संज्ञा बनता है जिससे विभक्ती प्रत्यय परसर्ग जोड़े जा सकते हैं। ऐसे प्रयोग क्रिया करने का उद्देश्य/हेतु/चाह विभक्ती प्रत्यय के अनुसार स्पष्ट करते हैं।

II मराठी में '-आयला' का प्रयोग कई प्रकार से किया जा सकता है।

उदाहरण:

मी मराठी बोलायला शिकतो.	मैं मराठी बोलना सीखता हूँ।
मला पुस्तक वाचायला आवडतं.	मुझे पुस्तक पढ़ना अच्छा लगता है।
तो बोलायला सुरुवात करतो.	वह बोलना शुरू करता है।

III '-आयचा' के रूप परिवर्तित भी होते हैं।

1) आता सगळ्यांनी गप्प बसायचं.	अब सबको चुप रहना है।
2) मला सगळे बसायचा आग्रह करतात.	सब मुझसे बैठने का आग्रह करते हैं।
3) त्याला शाळेत जायचं आहे.	उसे स्कूल जाना है।

- 4) त्याला मराठी शिकायची आहे. उसे मराठी सीखनी है।
5) आपण चहा घ्यायचा का? हमें चाय पीनी है क्या?

IV निम्नलिखित वाक्यों के रेखांकित क्रिया प्रयोगों को देखिए।

उदाहरण:

- 1) वाचताना सगळे रंगून जातात. सब कविता पाठ में मग्न हो जाते हैं।
2) कुटलीही गोष्ट आत्याबरोबर कोई भी बात बुआ के साथ देखते
पाहाताना मजा येते. हुए मजा आता है।
3) तो काम करताना गाणं म्हणतो. वह काम करते हुए गाना गाता है।

जब वाक्य में एक कर्ता दो क्रियाएँ एक साथ करता है तब पहली क्रिया में '-ताना' प्रत्यय लगता है।

V मराठी में वर्तमानकालिक कृदंत विशेषण का प्रयोग निम्नानुसार होता है।

- धावती वाहनं (दोडते हुए वाहन)
नहाती झाडं (नहाते पेड़)
डोलती पानं (झूलते पत्ते)
पळती माणसं (दौड़ते हुए लोग)

VI मराठी में प्रेरणार्थक क्रिया रूप बनाने के लिए मूल क्रिया में 'अव' प्रत्यय जोड़ते हैं। इसके बाद काल वाचक और लिंग - पुरुष सूचक प्रत्यय लगाते हैं।

उदाहरण:

- 1) आत्याकडून कविता दुरुस्त बुआ से कविताएँ ठीक
करवून घेते. करवा लेती हूँ।
2) जरूर भेटवते तुला. तुम्हें अवश्य मिलाती हूँ।
3) ते आपापल्या कविता ऐकवतात. सब अपनी अपनी कविताएँ सुनाते हैं।

VII भा.रा.तांबे - (जन्म 27.10.1873, जन्मगाँव मुंगावली-मध्यभारत, मृत्यू 7.12.1941)

इनका पूरा नाम भास्कर रामचंद्र तांबे है। 'प्रणयप्रभा' और 'तांबे यांची समग्र कविता' ये इनके प्रसिद्ध काव्य संग्रह हैं। इनकी कविताओं में उत्कट गेय भावना का आविष्कार (गेयता) और सौंदर्य भावना के प्रति रुझान हैं। वे मूलतः भावप्रधान गीतों के रचयिता हैं। 'डोळे हे जुलमी गडे', 'नववधू प्रिया मी बावरते', 'कळा या लागल्या जीवा', 'जन पळभर म्हणतील हाय हाय', 'रिकामे मधुघट', 'रुद्रास आवाहन' आदि इनकी प्रसिद्ध कविताएँ हैं। इन की कुछ कविताओं का उदा. 'कळा या लागल्या जीवा' समावेश 'संगीत पाणिग्रहण' (लेखक आचार्य प्रल्हाद केशव अत्रे) जैसे नाटकों में भी किया गया है। वे

'आधुनिक मराठी गीतिकाव्य संप्रदाय' के प्रवर्तक भी है। वे 1937 से ग्वाल्हेर संस्थान के राजकवी थे।

VIII बालकवि - (जन्म 13.8.1890, मृत्यु 5.5.1918) इन का पूरा नाम त्र्यंबक बापूजी ठोंबरे 'बालकवि' है। इन का जन्म खान्देश के धरणगाँव में हुआ था और मृत्यु खान्देश में ही भादली रेल्वे स्टेशन के पास रेल की पटरी पार करते हुए रेल्वे अपघात में हुई थी। 'फुलराणी' इन का प्रसिद्ध काव्यसंग्रह है। 'औदुंबर', 'फुलराणी', 'निर्झरास', 'श्रावणमास', 'संध्यारजनी', 'खेड्यातील रात्र' आदि इनकी प्रसिद्ध कविताएँ हैं। वे 'निसर्गकवि' के रूप में जाने जाते हैं। गेयता, प्राकृतिक सौंदर्य का चित्रण आदि इनकी कविताओं की विशेषता हैं। इनकी कुछ कविताओं का उदा. 'गर्द सभोती रान साजणी' समावेश 'संगीत मस्त्यगंधा' (लेखक वसंत कानेटकर) जैसे नाटकों में भी किया गया है।

IX यशवंत - (जन्म 1.3.1899, जन्म गाँव चाफळ, जि.सातारा, मृत्यु 26.11.1985) इनका पूरा नाम यशवंत दिनकर पेंढारकर 'यशवंत' है। वे बड़ोदा संस्थान के राजकवी थे। इन्होंने शासन ने 'महाराष्ट्र कवि' उपाधि से सम्मानित किया था। इन्होंने 'खंडकाव्य, कवितामाला, विलापिका, संगीतिका, दीर्घकाव्य तथा महाकाव्य की रचना की हैं। 'यशोधन', 'यशवंती', 'यशोनिधी', 'यशोगिरी', 'यशोगंध', 'जयमंगला', 'शिवछत्रपती' आदि इनके प्रसिद्ध काव्यसंग्रह हैं। 'न्याहारीचे गाणे', 'घर', 'घात', 'प्रेमाची दौलत' आदि इनकी प्रसिद्ध कविताएँ हैं। इनकी कविताओं में कौटुंबिक, प्रेमविषयक, गैररूढी, अन्याय, समाजवृत्ती, स्वविचार, प्रभुभक्ती, जानपदजीवन आदि विषयों का चित्रण आता है। इनकी कुल 14 पुस्तकें प्रसिद्ध हैं। वे प्रसिद्ध 'रविकिरण मंडल' के सदस्य थे। इन्होंने काव्यगायन लोकप्रिय किया। इन्होंने 'तारकानाथ' उपनाम से पहली कविता प्रकाशित की। 1921 में बड़ोदा में हुए अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन में इन्होंने अपनी कविता पढ़ी और तब से 'यशवंत' नाम से प्रसिद्ध हुए। इन्होंने 'आई' 'सारंगीवाला', 'चित्रकार', 'कवी', 'बालगंधर्व' आदि व्यक्तिचित्रणात्मक कविताएँ भी लिखी हैं। इनकी कविता गेय और भावोत्कट है। इनके विचार आदर्शवादी थे। वे 1950 में मुंबई में हुए अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन के अध्यक्ष रह चुके हैं।

X बोरकर - (जन्म 30.11.1910, मृत्यु 8.7.1984) इनका पूरा नाम बाळकृष्ण भगवंत बोरकर तथा 'बाकीबा' है। 'जीवन-संगीत', 'दूधसागर', 'चित्रवीणा', 'गितार', 'आनंदभैरवी', 'चांदणवेल', 'चैत्रपुनव' आदि इनके प्रसिद्ध काव्य संग्रह हैं। 'माझ्या गोव्याच्या भूमीत', 'गड्या नारळ मधाचे', 'गडद निळे गडद निळे, जलद भरुनि आले', 'शांतीचा जयजयकार', 'तव नयनांचे दल हलले ग', 'साबरमतीच्या काठी', 'जीवन त्यांना कळले हो', 'मज लोभस हा इहलोक

हवा', 'सरीवर सरी आल्या ग' आदि इनकी प्रसिद्ध कविताएँ हैं। इन्होंने प्राकृतिक सौंदर्य चित्रण, प्रणय की विभिन्न छटाएँ और मंगलभावनाओं से ओतप्रोत कविताएँ रची हैं। इनकी कविताओं में अधिकतर गोवा और आसपास के प्रकृति का चित्रण आता है।

XI पाडगावकर- (जन्म 10.3.1929) इनका पूरा नाम मंगेश केशव पाडगावकर है। इनके 'धारानृत्य', 'जिप्सी', 'विदूषक', 'बोलगाणी', 'सलाम', 'उदासबोध' आदि प्रसिद्ध काव्य संग्रह हैं। 'सांग सांग भोलानाथ पाऊस पडेल काय?', 'या जन्मावर या जगण्यावर शतदा प्रेम करावे', 'अखेरचे येतील माझ्या, हेच शब्द ओठी', हात तुझा हातात धुंद ही हवा रोज तोच चंद्र आज भासतो नवा' आदि इनकी प्रसिद्ध कविताएँ हैं। गेयता, व्यंग और विडंबना इनकी कविताओं की विशेषता हैं। इनकी कई कविताओं का समावेश मराठी फिल्मों में किया गया है। वे भावगीतकार के रूप में जाने जाते हैं। इन्होंने काव्यगायन लोकप्रिय किया।